

Берило О.Г.,
аспірант докторантури та аспірантури
Національної академії внутрішніх справ

Видовий об'єкт ненадання допомоги хворому медициним працівником

Зміст видового об'єкта злочинів дає можливість більш точно визначити сутність злочинного посягання та його спрямованість на відповідні суспільні відносини, полегшуючи цим самим практику правозастосування. На цій підставі в науці кримінального права обґрунтовується думка про доцільність та необхідність побудови системи Особливої частини Кримінального кодексу (далі – КК) України саме із урахуванням положень видового об'єкта злочинів. Зокрема, на це звертає увагу М.І. Хавронюк у своєму дисертаційному дослідженні, стверджуючи, що позитивним є досвід законодавців країн континентальної Європи, який передбачає формування Особливої частини КК не тільки з урахуванням родового, але й з урахуванням видового об'єкта. У цьому зв'язку вчений пропонує усередині розділів Особливої частини КК України виділяти підрозділи – залежно від видового об'єкту [4, с. 348].

З такою пропозицією важко не погодитися, оскільки краща структура Особливої частини КК України дає можливість більш точно визначити коло суспільних відносин, які зазнали посягання та встановити конкретну кримінально-правову норму, яка підлягає застосуванню. Особливого значення це питання набуває у випадках, коли розділ Особливої частини КК України передбачає відповідальність за досить широке коло злочинів, який посягають на декілька видів суспільних відносин. Так, у контексті розділу II Особливої частини КК України «Злочини проти життя та здоров'я особи», по-перше, є досить широкий спектр злочинних посягань, відповідальність за які передбачена в цьому розділі, а по-друге, спрямованість таких посягань на різні групи (види) суспільних відносин. Так, в одному випадку – це можуть бути суспільні відносини щодо охорони життя особи: вбивства (ст.ст. 115–119 КК України), доведення до самогубства (ст. 120 КК України) та погрози вбивством (ст. 129 КК України); в іншому – суспільні відносини щодо охорони здоров'я особи: тілесні ушкодження (ст.ст. 121–125 і 128 КК України), завдання фізичних або моральних страждань (ст.ст. 126 і 127 КК України), зараження соціальними хворобами (ст.ст. 130 і 133 КК України); в третій – суспільні відносини, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи: злочини у медичній сфері (ст.ст. 131, 132, 138–145 КК України); інші злочини (ст.ст. 134–137 КК України) тощо.

Між іншим слід зазначити, що в доктрині кримінального права досить довгий період часу існували дискусії щодо виділення групи злочинів, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи [2, с. 70]. Таким чином, виправданим є виділення видового об'єкта ненадання допомоги хворому медициним працівником, що виділяються у межах родового об'єкта злочинів, передбачених розділом II Особливої частини КК України. Про обов'язковість існування подібного зв'язку із родовим та іншими видовими об'єктами зазначає також В.Є. Мельникова, яка стверджує, що видовий об'єкт – це група однорідних суспільних відносин, взаємопов'язана із іншими однорідними суспільними відносинами у рамках родового об'єкта [3, с. 113]. Тому видовим об'єктом злочину, передбаченого ст. 139 КК України слід визнавати суспільні відносини, які повинні сприяти реалізації конституційного права громадян на охорону їхнього життя та здоров'я в системі охорони здоров'я відповідно до правил кваліфікованого медичного обслуговування населення. В основу такої позиції закладається спрямованість діянь, передбачених ст. 139 КК України, оскільки вказана норма передбачає відповідальність за ненадання без поважних причин допомоги хворому медициним працівником, який зобов'язаний, згідно з установленними правилами, надати таку допомогу, якщо йому завідомо відомо, що це може мати тяжкі наслідки для хворого. Все це обумовлює порушення суспільних відносин, які повинні сприяти реалізації конституційного права громадян на охорону їхнього життя та здоров'я в системі охорони здоров'я, відповідно до правил кваліфікованого медичного обслуговування населення. Такий видовий об'єкт, на нашу думку, охоплює суспільні відносини щодо забезпечення реалізації права громадян на охорону життя та здоров'я в системі охорони здоров'я, відповідно до правил кваліфікованого медичного обслуговування населення. Оскільки при ненаданні медициним працівником допомоги хворому виникають саме такі суспільно небезпечні правовідносини. Зокрема, такий видовий об'єкт буде характерний і для злочинів передбачених ст.ст. 131, 132, 138–145 КК України.

На думку М.І. Загороднікова, видовий об'єкт відносин, пов'язаних із охороною життя та здоров'я, їх безпеки забезпечує нормальне існування особи як біологічного об'єкта. Вчений наголошував, що під життям та здоров'ям у кримінальному праві слід розуміти не фізіологічне поняття «життя», а сукупність відомих суспільних відносин, які відносяться до охорони особи [1, с. 42].

Головним залишається те, що вказаний видовий об'єкт, з одного боку, є частиною родового об'єкта злочинів розділу II Особливої частини КК України, а з іншого – є відмінним від інших видових об'єктів. Так, окреслений видовий об'єкт охоплює певну частину суспільних відносин, які стосуються тільки забезпечення права громадян на охорону здоров'я в системі охорони здоров'я. Водночас, видовим об'єктом не охоплюються суспільні відносини щодо забезпечення життя особи. Власне це і відрізняє видовий об'єкт ненадання допомоги хворому медициним працівником від родового об'єкта досліджуваного нами злочину та від інших видових об'єктів.

Отже, видовим об'єктом ненадання допомоги хворому медициним працівником слід вважати право громадян на охорону здоров'я в системі охорони здоров'я.

Список використаних джерел

1. Загородников Н. И. Значение объекта преступления при определении меры наказания по советскому уголовному праву. *Тр. Военно-юрид. академия.* 1949. Вып. X, С. 3–47.

2. Кузнецова Н.Ф. Преступление и преступность. Москва, 1969. 232 с.
3. Афиногенов С.В., Ермакова Л.А., Здравомыслов Б.В., Мельникова В.Е. Уголовное право Российской Федерации. Общая часть. Москва, 1999. – 480 с.
4. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи : порівняльний аналіз, проблеми гармонізації: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. К., 2007. 557 с.